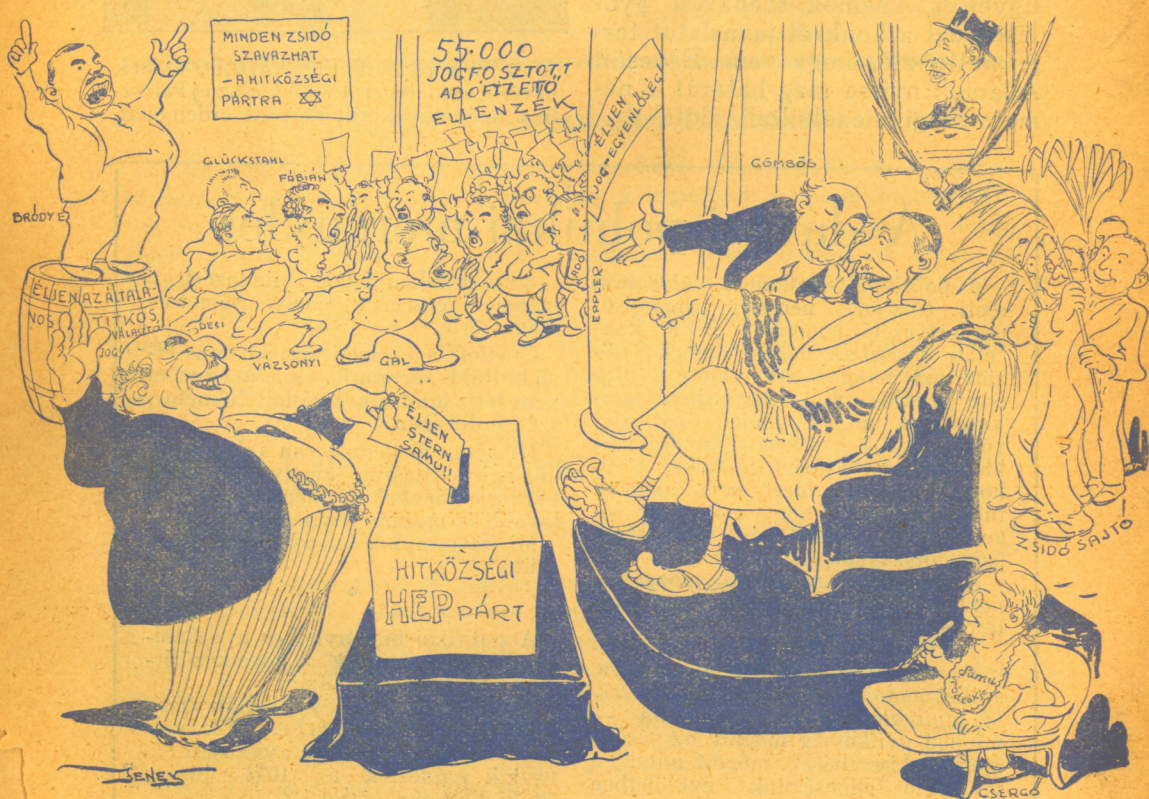

Ujút

Irodalmi és kritikai szemle.

Szerkeszti: MÁRKUS ALADÁR

Választás a pesti neológ zsidóéknál...

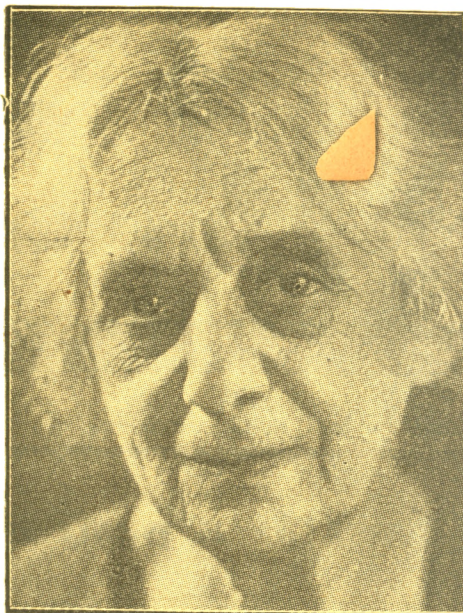
Gömbös: Samukám... ti így képzeltetek az általános, titkos és egyenlő jogú választást?!...

A palesztinai kormányzóság a telek és ingatlan vásárlással kapcsolatban az arabokra kedvező, de a zsidó lakosságra hátrányos rendeletet készül kibocsájtani. E rendelet ellen dr Chajim Weizmann tiltakozó jegyzéket nyújtott át Sir Artur Wauchope fő-kormányzónak és a következő kijelentést tette:

— *On arra kényszerít lennünket, hogy éppen olyan élesen harcoljunk Ön ellen, mint ahogyan ezt Lord Passfield ellen tettük. S ha így sem érünk el eredményt, úgy kénytelenek leszünk igazságunk érdekében a hágai döntőbíráshoz fordulni.*

*

William H. King szenátor, az Egyesült Államok szenátusi gyűlésén azt a konkrét javaslatot terjesztette elő, hogy az Egyesült Államok nyissa meg határát a németországi menekültek előtt.

A 75 éves HENRIETTE SZOLD, akinek nevérol egy telepelt neveztek el az új Palesztina felépítése körül szerzett érdemeiért.

A dávosi politikai merénylet

A politikai fanatizmus áldozatául esett Gustloff nemzeti szocialista csoportvezető temetésén Hitler kancellár gyászbeszédében többek között azt hangoztatta, hogy 1918-ban megkísérelték megtéríteni azokat, akik annak idején eszközei voltak egy borzalmas államokfeletti hatalomnak. Német férfiakat gyilkoltak le azért, mert nem akarták tudomásulvenni, hogy most már vége volna a szabad és tisztességes Németországnak.

A nemzeti szocialista mozgalom nem gyilkolt ellenfelet és nem követett el merényletet.

Jött azonban helyett a meggyilkolt nemzeti szocialisták hosszú sora, akiket *gyáván, majdnem mindig lesből gyilkoltak meg*, — mondotta — minden gyilkosság mögött, az ártalmatlan kisemberek mögött, mindig a mi zsidó ellenségünk gyűlöletben tobzódó hatalma áll.

Olyan hatalom ez, amelynek *mi sohasem ártottunk, de amely mégis megkísérelte, hogy a német népünket rabszolgájává tegye.*

Ez a hatalom felelős mindazért a szerencsétlenségért, amely Németországot érte.

Gustloff a nemzeti szocializmus első külföldi vértanúja, semmi egyebet nem tett, mint sikraszállott Németország érdekében.

Itt nem véletlenről van szó, hanem közös irányításról, amely az ilyen bűncselekményeket megszervezi és tovább is megszervezni akarja.

Mi felvesszük a felénk dobott kesztyűt.

*

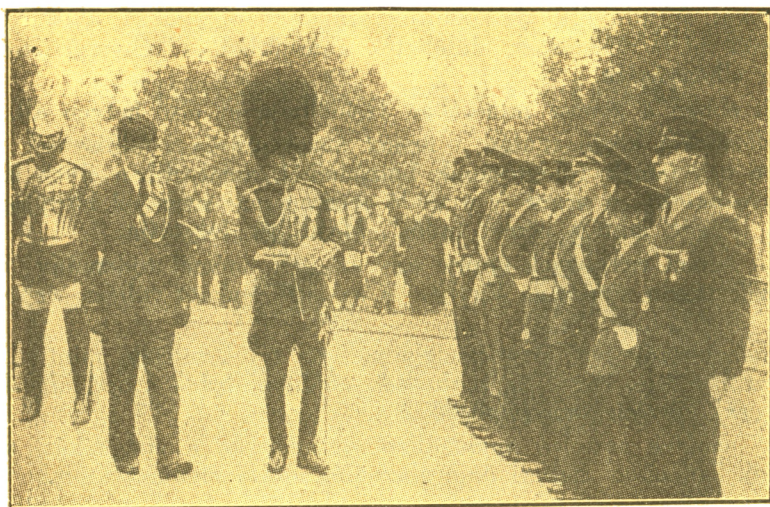
A politikai merénylethez a „Baseler National Zeitung“ a következő érdekes megjegyzést fűzi:

„Kérdezzük: kik gyilkolták meg Erzbergert, Rathenaut? ... Kik voltak Lessing és Dollfuss gyilkosai? ... És kik rendezték az 1934. június 30-iki Bertalan éjszakát? ...

Ez csak néhány név a sok közül!...

*

Sapienti sat! ...

VIII. EDWARD

angol király, 1934-ben még mint a welsi herceg, kiosztja a győzelmi trófeákat a bajnokságot nyert zsidó boxcsapatnak.

A Times feltűnéstkeltő tiltakozása

Az angol sajtóban oly sokszor olvasható tiltakozások és megbotránkozást kifejező cikkek áradatából kiragadjuk a világ legnagyobb tekintélyű lapjának: a *Times*-nek ez év február 4-iki számában megjelent egyik közleményét, amely hűségeen visszatükrözi a józan és becsületes angol nép felfogását a németországi emberválságról.

— Az idén lesz — írja a *Times* — a heidelbergi egyetem megalapításának 550-ik évfordulója (az egyetemet 1386-ban alapították francia mintára) és ebből az alkalmából nagyszabású, az egész világ egyetemeseinek bevonásával megtartandó nemzetközi ünnepségeket készítenek elő a németek. Nagy Britannia egyetemei és főiskolái szintén meghívást kaptak azzal a kéréssel, hogy az ünnepélyen minél nagyobb számban képviseltesék magukat.

Szükségtelen hangsúlyozni, hogy rendes körülmények között, a legnagyobb örömmel és készséggel tennék eleget a meghívásnak, mert hiszen ez demonstrálná a tökéletes egységet, amely a tudományok művelése és kutatása tekintetében fennáll. Az akadémiák célja a nélkülözhetetlen egységesség, az igazságnak legfőképpen való óhajítása, valamint az igazságnak kereséséhez szükséges szabadság: ezek azok a követelmények, amelyek a civilizált egyetemek tetteit irányítják és ezeknek becsületes megtartása nélkül, akadémiai testület nem állhat fenn.

Állíthatjuk-e őszintén és becsületesen, hogy e követelményeknek a heidelbergi egyetem is megfelel?

A faji fanatizmus az egyetemeket sem hagyta érintetlenül és *Heidelbergben* különösen érezteti hatását.

Az a vad zsidóüldözés, — amelyről különben J. E. Mac Donald lemondólevelében részletesen beszámolt — kegyetlen módon sujtotta a német egyetemeken nagy számban működő zsidó professzorokat és

lektorokat. Mindnyájukat, közöttük számosan olyanokat, akik Németországon túl is elismertek, elüldözték állásaikból és kényszerítették az ország elhagyására.

És ebben a gonosz munkában Heidelberg az első helyen áll.

Idézeteket közöl ezután a német közoktatásügyi miniszter, valamint a egyetemek főbiztosának beszédeiből, amelyekben ilyen kitételek olvashatók: „a néger és a zsidó egészen más szemmel látja ugyanazt a világot, mint a német tudós”. Majd így folytatja:

„A német egyetemek éppen úgy az „*uj*” német tudomány elveit tikrözik vissza, amint az Egyház is az „*uj*” német vallást reprezentálja.”

Németország mai vezetői ugyanazt az elvet vallják, mint Lenin, aki azt hirdette, hogy: „*a szabadság valóban drága kincs, oly drága, hogy csak részletekben kapható*”.

A németek esztelen nacionalizmusa nemcsak a világbékét veszélyezteti, hanem az emberi önmegbecsülés utolsó mentsvárát is.

Lehetetlenség tehát, hogy az angol egyetemek mint a tudomány bástyái és az intellektuális szabadság őrszemei nyíltan barátkozzanak azokkal, akik a tudomány szabadságának ellenségei. Az angol egyetemek kiküldöttének megjelenése Heidelbergben azt a látszatot kelténé, mintha azonosítanák magukat és helyeselnék ezt az intoleranciát, amely most a német egyetemeken tobzódik.

Közelharc három cilinderért

Mult számunkban jeleztük, hogy a **Magyar Cionista Szövetség** „Zsidó Néppárt” címen hitk. ellenzéki pártot alakított és azt a **Pesti Izr. Hitközség** 8 mandátummal szerelte le.

E hírünk helyesbitésre szorul, mert nem 8, hanem csak 3 választmányi mandátum és 5 képviselő tagságért hódoltak be a **gerinces cionista** vezérek.

Ez a behódolás egyenesen **árulás!**

Dr Káhán Niszon, a cionisták vezére ugyanis **nyilvános** gyűlésen a következőket mondta:

— Mi, önérzetes cionisták nem a **kóvedért**, hanem Ción szeretetében **elvekért** harcolunk. Nem alkuszunk!... Vagy **győzünk**, vagy elbukunk! **Harmadik** eset nincs!...

De van!... a harmadik előljá-

rói cilinder...

Ezt el is érte a „cion-vezér”.

De ezzel elérte azt is, hogy a zsidó tömeg még nagyobb bizalmatlansággal lesz az amugy is népszerűtlen Magyar Cionista Szövetséggel szemben.

A magyar cionisták önérzetes vezérei
— nem alkusznak...

Aloisi báró, olasz külügyminiszter, nyilatkozik az Uj Út-nak

Elöl: ALOISI báró, olasz külügyminiszter,
mögötte balról: a népszövetségtől melléje rendelt detektív,
jobbról: az Uj Út népszövetségi tudósítója és munkatársa.

Aloisi báró genfi legutóbbi tartózkodása alatt, pihenő sétája alkalmával sikerült bemutatkoznom, mint az **Uj Út**, magyar-zsidó lap munkatársa. A nagy diplomata ki-merültségére hivatkozva, csak röviden a következőket mondta:

— Ön tehát magyar és zsidó egyszemélyben. Ez az én sze-

memben megbízhatóságára kétszeres előnyt jelent.

— A magyar nép becsülete az egyik előny, a másik előny, hogy Ön zsidó és a zsidó erkölcs neveltje...

Aloisi báró mosolyogva, feltűnő melegséggel szorította meg kezemet... (B. Z.)

Az oradeai „Nösé Mizrachi” most tartotta meg első közgyűlését, amelyen egyhanguan **Friedmanné Goldstein** Juditot elnöknővé és alelnökkül: **Welczné Kesztenbaum** Juliskát, **Eisenberger** Bernátnét és **Radó** Menyhérttnét választották meg. A lelkes vezetőség az egyesület keretében máris 46 tagból álló kultur és K. K. L. bizottságot alakított.

*

Visarion, Bukovina metropolitája legutóbb kibocsátott pásztorlevelében többi között ezeket írta:

„— Moldva őslakói között más származású polgárok is élnek. Akármilyen fajú vagy vallásuak is ezek, oda kell hatnunk, hogy jól érezzék magukat körünkbe és ne higgyék azt, hogy mi uralkodni kívánunk felettük. Bukovina földjén a béke, szeretet és igazság uralkodjék s erre kérem Isten áldását”.

„Őszi szélben vándor madár” címen most jelent meg Peterdi Andor legújabb verses kötete. Nem kifejezetten zsidó tárgyúak e versek, de mindegyikből kiárad a meleg zsidó szív, érzés és bölcsélet. Noha ma — sajnos — az olvasó közönség nem igen kultiválja a verseket, a subtilis lelkületű költő nemes veretű költeményei mégis a legnagyobb elismerése és népszerűsége számíthatnak. (A verseskötet kiadói hivatalunk utján is beszerezhető).

*

A pénzvilágban igen rokonszenves Schacht, a Birodalmi Bank elnöke kölcsönért fordult egyik nagy angol pénzcsoporthoz, amely azonban a kérelmet, tekintettel Németország mai politikájára, kategórikusan elutasította.

JIZCHAK LEIB GOLDBERG, a nagy zsidó filantróp, aki 100.000 angol fontot (kb. 3 millió pengő) hagyományozott palesztinai célokra.

Dr Sammy Gonemann Budapesten

Európai híri ember, ügyvéd, író, — a „*Tohumabohu*”, a „*Hamdolah und Zapfenstreich*” és még sok más rendkívül szellemes mű szerzője, a Magyar Cionista Szövetség felkérésére Budapestre jött, hogy a „Pro Palestina” akció érdekében előadást tartson.

A hatóság azonban a két estére tervezett előadást *nem engedélyezte*.

Gonemann a sajtó képviselői előtt a következő nyilatkozatot adta:

— Artur Schnitzler „Freiwild” című darabjának Kohn könyvelője beállítására alapján akartam megvilágítani, milyen mélyen vannak bevésődve még a mai zsidók lelkébe is az ősi tradíciók, amelyek következtében új eszmék és elgondolások felvételére, s a jelenlegi államéletbe való bekapcsolására képtelenek.

— A zsidó nép természete nem a műveltség felbontását, hanem a világműveltség egységesítését viseli magán!

— Ez lett volna első előadásom témája.

— A második estén arról tartottam volna előadást, milyen átváltozáson kell keresztülmennie a zsidó népnek, hogy fennmaradását biztosíthassa.

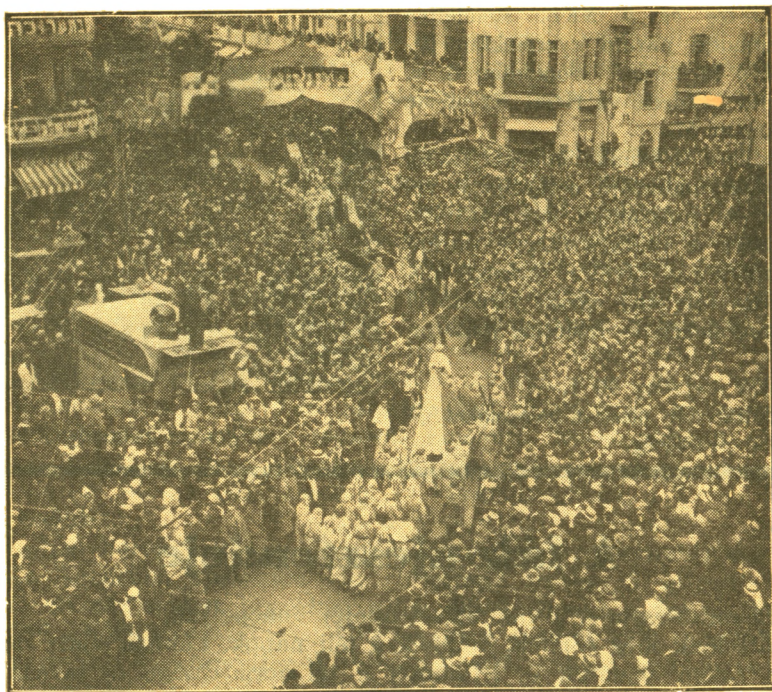
— Kétségtelen, hogy a jelenlegi kritikus helyzetet az a körülmény is segítette előidézni, hogy néhány foglalkozási ág túl van tömve zsidókkal.

— Vissza kell térni a földhöz, a kézműiparhoz. Persze, ehhez első sorban belső, lelki átalakulásra van szükség.

— Ezt a problémát a más országokban való kivándorlással nem lehet megoldani, mert hiszen nemcsak az ottani keresztények, de maguk a zsidók sem veszik jónéven az ujdonsült konkurrenciát.

— *A zsidó kérdés kizáróan csak Erec Jisróélen keresztül oldható meg!*

— Ottlétemkor csupa derült, elégedett embert láttam, akik pedig

Purimi felvonulás Tel-Avivban.

kora reggeltől késő estig nehéz fizikai munka alatt görnyedtek.

— Uj-Palesztinában nem azon az alapon értékeli az embert, hogy magas tisztséget visel, vagy hatalmas vagyon ura, hanem a *műveltségi foka szerint*. Ott tudásukat az emberek nem azért gyarapítják, hogy előbbre jussanak, hanem azért, mert mind műveltebbek akarnak lenni.

— Találkoztam egy cselédleánnyal, aki bölcsészdoktor volt, aztán egy szobaleánnyal, aki egyik penzióban volt alkalmazva.

— Midőn egy izben ebédet szolgált fel, a tálcán hangyát vett észre. Egy öreg hölgy is észrevette és megkérdezte tőle, micsoda állat az?

— Hangya... — válaszolt.

A hölgy nem értette a nevét, mire a leány azt mondta:

— Rovar, — *Maeterlinck* könyvet irt...

— Erec Jiszróélnak határozottan van vonzóereje!

— Ismertem Berlinben egy ügyvédet, aki még 1932-ben is büszkén vallotta, hogy ő keresztül-kasul német és így legszentebb meggyőződésből cionista-ellenes.

— Nemrégén Palesztinában találkoztam vele és *újhéber nyelven* szólitott meg.

— No, azért nem kell azt gondolni, hogy ott mindenki 100%-os zsidó!... Épp úgy, mint a középkorban, Spanyolországban éltek emberek, akik kényszerből keresztelkedtek meg, de zsidó érzületük maradtak, ott is akadnak zsidók, akik nem *meggyőződésből*, hanem — *Németországból* vándoroltak az ősi földre...

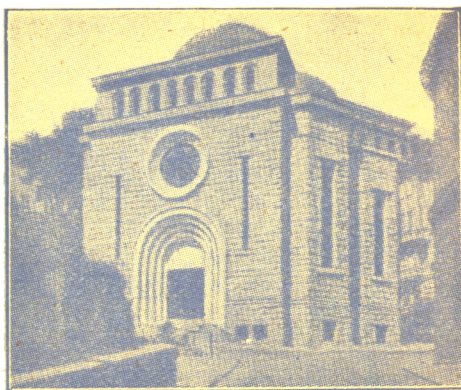
Dr Zahler Aladár, kosicei előkelő ügyvéd leánya: Katóka és Jolesch Ferenc gyáros házasságot kötöttek. Mázl tov!

— *A Wizo és a KKL.* ismételten együtt rendezi purimi gyermekünnepélyét folyó hó 29-én, szombaton d. u. fél 6 órai kezdettel a Herzl teremben. (Andrássy-ut 67).

Nagysikerű Chanukai ünnepélyem még fokozottabb ambícióra sarkallja a vezetőséget és programját úgy állította össze, hogy a vallásos tárgyú purimi kis szindarabján kívül a farsangi módok, (karnevál, stb.) egész tárházával siet a gyermekek és felnőttek mulattatására.

Ajándék szelvény P. 1.—

Szeretettel vár minden gyermeket, jó barátot a vezetőség.

A genuai zsinagóga.

A fák ujesztendeje

Chamisó-ószor-t, a fák ujesztendejét ünnepeljük.

Mifelénk még sötétek, ködösek a téli napok. Lábunk alatt ropog a hó, a fákon zúzmara és lelkünket a tél dermedtsége és tavasza várása tölti el.

És ime: Azt mondja a naptár, hogy itt a váravárt tavasz és ünnepeljük a fák ujévét. Vége a télnek, beköszöntött a verőfényes idő, mikor sokszínű új ruhába öltöznek a fák, a mezők.

Ekkor mi, zsidók, egy órára, egy napra elfelejtjük, hogy körülöttünk még hideg tél van s lelkünket a tavasz első köszöntése melengeti át.

Mert mi, zsidók, az illúziók népe vagyunk. Távoli, ködös álmok tartották bennünk a lelket évezredekken keresztül. Álmok a múltról és álmok a jövőről. Álmok boldog múltunkról és eljövendő szép jövőnk-ről. Álmok arról, hogy kik voltunk és arról, hogy mivé leszünk még... Néha ezek az álmok túlhomályosak voltak. Miképpen a ködben meg-nagyobbodnak a tárgyak körvonalai, úgy láttuk megdöbbentő hatalmasnak multunkat. És miként a délibáb fényes káprázatoktól tár elénk a napsugaras távolban, olyan csodákat vártunk jövőnktől — s néha az egész emberiség jövőjétől.

Álmok! ... Illúziók! ...

De ezek az álmok, ezek az illúziók adtak erőt a jelennek, a kegyetlen valóságnak elviseléséhez.

Disraeli, a zsidó író, a nagy angol államférfi mondja „Tankréd” című, Palesztinában játszódó regényében: „A nép, mely évezredekig saját szántóföldjeitől távol még mindig megüli az évszakok s az egykori aratások ünnepét, vissza fogja még szerezni hajdani szántóföldjeit...”

Igaza volt a költő politikusnak. Vajjon a „Harmatért” szóló verses fohászt, melyet annyszor hallunk imaházainkban recitálni, nem a galut második évezrede elején írta-e egyik zsidó költő, ki soha életében nem látta Erec Jisraelt? És ha végigforgatjuk a régi zsidó költők írásait, hány szép verset találunk az ősi, elvesztett föld szépségeiről,

melyek nem halványultak el a késő utódok emlékezetében. A zsidóság pedig megüli mai napiglan ősszel a betakarítás ünnepét, a szukkot-ot, miképen megünnepli most a palesztinai rügyfakadás, a fák ujesztendejének ünnepét is.

Álmok!... Illuziók!... De ha egy egész nép ugyanazt álmodja, ha egy egész nép évezredekig egyazon illuzióban ringatja magát, akkor az álom már erőt jelent, akkor az illuzióból valóság válik.

Ma, a fák ujesztendejének ünnepén a mi kapcsolatunk Erec Jiszraellel már nem bizonytalan álom, tétova visszaemlékezés, mint nagyapáink idejében, nem is üres szertartás, melynek értelmét sem ismerjük, mint apáink idejében. A mi népünk már *valóságos*, igazi kapcsolatot jelent újból Jiszrael földjével. Mert újra részünk van abban a földben. Nemcsak azoké Jiszrael országa, akik ott laknak és a fák ujesztendején, svat 15-én facsemetéket ültetnek és ujjongva körültáncolják ezeket a hóra nemzeti táncával, hanem mindnyájunké, azoké is, kik csak itt a távolban 15 féle gyümölcssel ünneplik meg a palesztinai tavasz beköszöntését és fákat alapítunk a Keren Kayemeth erdeibe...

Hulljon harmat az ősi új zsidó földekre! Termékenyüljön meg a mostoha kezekben évezredek óta elpusztult ország. A kiirtott erdők helyén, elkarstosodott hegyeken újból növekedjenek a fák és hajtsanak zöld leveleket svat 15-én! Ujuljon meg a zsidó föld a zsidó nép új tavaszával. Gyarapodjanak, növekedjenek, erősödjének az új fák Erec Jiszraelben, melyeket a visszatért zsidó kezek ültettek. Borítsák újból zsidó erdők Jiszrael országát s azonképen borítsák el az ősi új földet a *hazutérő zsidó nép* fiainak százezrei. (g).

A Bucureștiben megtartott katolikus nagygyűlés felirattal fordult a kormányhoz, hogy román állampolgárra, bármilyen vallásu, vagy nemzetiségű is legyen az, az „idegen” distinkciót ne alkalmazák.

•

A zsidó Josef Fröhlich szabómestert, aki élete kockáztatásával több árja ember életét mentette meg, a kölni kormányzó kiüntetésre ajánlotta fel a birodalmi kancellárhoz.

Egy telepes háza Nahalalban.

Gratz Gusztáv v. magyar külügyminiszter az antiszemizmusról

A közelmúltban jelent meg Gratz Gusztáv feltűnést keltő könyve, amelyben a legutóbbi magyar forradalom történetét írta meg.

Egyik pesti zsidó felekezeti hetilap bírálatában antiszemita tendenciát imputál a szerzőnek.

A kiváló államférfi és publicista ezzel kapcsolatban többek között a következő kijelentést tette:

— Szégyelném, ha ez a vád

alapos volna. De legjobb meggyőződéseim szerint nem az.

— Nem hittem volna, hogy valaha is kénytelen leszek az antiszemitizmus vádjával szemben védekezni.

— Nincsen abból bennem egy szemernyi sem.

— Mindig az volt a felfogásom és az ma is, hogy az antiszemitizmus vagy önző kapzsiságból ered, azaz az egyik népcsoport kenyerének a másik javára való kisajátítására irányuló törekvésekből, vagy pedig bizonyos intellektuális differenciának jele.

Romániai zsidóság

az Új Út különrovara

Szerkeszti: Balkányi Kohn Jichok

Egységes politikai frontba tömörült a romániai zsidóság.

Hosszú évek óta folyó tárgyalások után, végre sikerült egységes politikai frontba tömöríteni a romániai zsidóságot. A „Zsidó Párt” és a „Román Zsidók Szövetsége” vezetői belátták, hogy a helyzet olyan komoly a zsidóság szempontjából, hogy nem tűr halasztást a közös „Legfelsőbb Tanács” megalakítása, amely egyedül hivatott a romániai zsidóság nevében politikai akciókat kezdeményezni és lebonyolítani. A tanács élén I. Niemeromer dr országos főrabbi áll.

Az egységes vezetés megalakulása történelmi jelentőségű. Nagy és sorsdöntő esemény a romániai zsidóság történetében és tanújele annak, hogy a vezető zsidó férfiak e sorsdöntő órákban tudatában vannak a felelősségnek, amellyel tartoznak a jobb zsidó jövő érdekeinek.

A „Legfelsőbb Zsidó Tanács” hivatalos kiáltványt intézett a zsidósághoz, melyben a többek között megállapítja, hogy számos szervezet és lap nyíltan és bűrkoltan a fajvédő rezsim Romániába való bevezetését propagálja. A kommunikét az antisemita román lapok élesen támadták, de a „Curierul Israelit” fényesen és kategórikusan visszautasította azokat.

Moritz Geiger diadalútja Erdélyben.

Az idei Keren Hajjeszod kampanyt Moritz Geiger, a jeruzsálemi főiroda delegátusa vezeti. Ez a kiváló férfi az évi stokkot — a múlt évihez viszonyítva — a duplájára felemelte.

*

Az erdélyi szász hitleristák „népszavazását” a kormány betiltotta, azzal az indokkal, hogy nem engedélyezhet olyan akciókat, amelyek arra alkalmasak, hogy egy kisebbség „államot alkosson az államban”.

*

Iorga N. professzor a kisebbségekről

Iorga professzor előadást tartott Párisban „A kisebbségek Romániában” címmel. Előadását számos egyetemi tanár, író és újságíró hallgatta végig. Iorga prof. főképen az erdélyi kisebbségekkel, de különösképen a zsidósággal foglalkozott. A nagy román tudós és történész előadását élénk vita követte, melynek keretében Eisenmann egyetemi tanár is felszólalt.

A Pesti Chevra Kadisa

Izr. Szentegylet

február hó 20-án, csütörtökön délután fél 5 órakor, a Rombach-utcai zsinagógában Jom-Kippurkotaun istentisztelettel kapcsolatosan

alapítási ünnepélyt

rendez, melyre tagjait ezuton meghívja

A Pesti Chevra Kadisa Előljárósága

Pardon!...

Nem szívesen írok pesti zsidó ügyekről.

Külföldi olvasóim sem olvassák ezeket előszeretettel. Sőt tiltakoznak azok ellen.

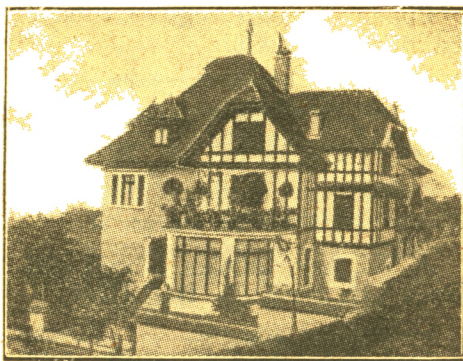
S mégis úgy érzem, hogy mint a mai magyar zsidó történéseknek **független** krónikása, tartozom az utókor számára megírni azt a példátlan módszert, amelynek jegyében a **Pesti Izr. Hitközség** a mostani választást lefolytatja.

Már maga az az abszurdum, hogy

68.000 adófizető közül 55.000 hitközségi tagot fosztottak meg szavazati jogától, vagyis egészben csak 13.611 szavazó járulhat az urnák elé;

éppen eléggé rikítóan karakterizálja a magyar zsidóság vezetőinek erkölcsi felfogását.

Ez a taktika kétségtelen **bizonyíték** arra is, hogy a zsidó vezetőknek nem fontos a tömegszerelete és bizalma, nem érzi szükségét a zsidó erők **egyesítésének**, hanem fontosabbnak tartják homályos gazdálkodásukat továbbra is véka alá rejtteni és nem rettennek vissza a legalantasabb választási taktikázástól és machinációktól sem, hogy a **közvélemény**

A montreuxi világhírű jesiva.

ellenőrzését legdurvább formában meghiusítsák.

Ezt még fokozottan bizonyítja az, hogy a hatalmasan megindult ellenzéki mozgalom gyűléseit, semmiesetre sem **idegen** befolyás folytán, **betiltották, röpiratait elkobozták.**

Az ellenzék elnémult!

És csodálatos, hogy a hitközség napról-napra mégis monstre gyűléseket tart a főváros különböző kerületeiben. Nagyban folynak a leszerelések jobbról is, balról is, s ahol nem ér el sikert a köved és állásigérgetések, ott a pénz szerzi meg a kívánt eredményt.

Már az utca is hangos a kortéziától.

של פסח Husvétí árut

az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvétí áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigorú felügyelete. É szigorú rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvétí áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvétí árut

tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

° **FRANCK HENRIK FIAI R.-T.**

Budapest, 113, postafiók 5.

Telefon: 68-8-45.

Eppen tegnap egy suhanctól hallottam énekelni:

*Sűrű csillag ritkár ragyog az égen,
Az én Sternem voksot kaszál e héten.
Olyan szépen csengeti a, pengeti a
[kasszáját...*

Minden zsidó ráadja szavazatát...

A VII. ker. hitközs. körzet gyűlésén azt mondotta Dési Géza:

— Győzni fogunk, — hiszen győzelmünk minden vitán felül áll!...

Érthetetlen!

Hát kivel szemben akarunk „győzelmet” aratni?...

Még édesebben beszélt Nagy Andor. a hitk. elnökhelyettese:

— ... nekünk meg kell mutatnunk, hogy ellenzék és ellenségeskedés nálunk nincs... a hitközség ügyét úgy intézzük, mint-ha mindenütt a legnagyobb békeesség uralkodna...

Ez kicsikét úgy hangzik, mint-ha még sem volna rendben a hitközség szénája!...

Óva intem a hitközség vezetőit és felhivom figyelmét a küszöbön lévő veszélyre, amely máris elkezdte a zsidóság létét.

A zsidó tömegek legnagyobb részének — sajnos — már nincs mitől félnie. Leszegényedett, lerongyolódott. Tőle már nincs mit elvenni.

Félnivalója még csak a jómódu zsidó vezéreknek van, akik azonban ilyen drasztikus jogfosztás és kisemmizések után, ha a zsidó tömegekre szükségük lesz, süket fülekre fognak találni!

— Purimi karnevál Tel-Avivban. Mint valamikor a nizzai karneválra, úgy most a „telavivi purimi karnevál”-ra, amely a bibliai eseményeket megjelentető felvonulásával, a szabadtéri jelmezes játékok rendezésével és a

tomboló jókedvtől keleti színekben pompázó népiünnepélyeivel világhírűvé vált, tizezrével tódulnak Amerika és Európa zsidó turistái, hogy élvezhessék Purimkor a virágzó narancsligetek illatával bódító Sáron völgyének tavaszi pompáját. Erre való tekintettel a Lloyd Triestino február 19-étől március 4-ig terjedő időben négy pompás szalongőzöst is indít Trieszthől Haifába, amely gőzösök első osztályán az oda-visszautazásnál 50%, a turistaosztályán pedig 30% kivételes kedvezményt nyújt. Felhívjuk tehát t. olvasóink figyelmét a Lloyd Triestino társaságnak mai számunkban közzétett erre vonatkozó hirdetésére.

A Posti Chevra Kadisa Előljárósága, Választmánya és Képviselőtestülete mélyeséges fájdalommal és a pótolhatatlan veszteség érzetével jelenti, hogy nagyérdemű disztagja

Sándor Pál

országgyűlési képviselő úr

a közügyeknek és felekezetének szentelt áldásos és nemes élete 76-ik évében i. hó 6-án elhalálozott.

A megdicsőült férfit évtizedeken keresztül kiváló szellemével, lánglelkű hitével, önfeláldozó szeretettel és odaadással szolgálta hazánkat és felekezetünket. A legnehezebb időkben szállt sikra felekezetünk igazáért és küzdött hőiesen minden nemes ügyért. Öszinte, igaz barátja volt Chevra Kadisánknak és nemes megértője és megbecsülője ama nagy és szent eszméknek, melyeknek szolgálatában Chevra Kadisánk áll. — Chevra Kadisánk halás kegyelettel fogja megőrizni dicső emlékét.

Nagy halottunkat **tolvó hó 9-én, vasárnap d. e. fél 11 órakor a dohány-utcai izr. templomból a rákoskeresztúri izr. temetőbe kísértük és a Chevra Kadisa által adományozott disz-sírhelyre temettük.**

Budapest, 1936. február havában

Áldás és béke hamvaikra!

Én ősanyám, ki messze keleten
oigan daloltál künn a réteken
s virágok közt tündöklő ég alatt:
harmatos, nyíló virág voltál magad.
Harsány dalodtól visszhangzott a távol,
voltál sugárnövésű, kedves, bátor,
s úgy látlak most is emlékem falán:
első, legelső nomád ősanyám.

Levéluhádban szél és napfény között
voltál szobor, kit Isten öfözött,
s, ki csillagokkal üzengett, beszél,
ha körülötte vihar feketél.
Éltél a dúsak sóltan kenyerén.
s Kánaán földjén is voltál szegény,
lehetél gazdag magad is talán?
Hiába találgatom ősanyám.

Milyen lehetél? — Isten tudja csak —
szelid? merengő? szilaj, mint a vad?
Ki tudná ma? De érzem magamon,
hogy énekelni szerettél nagyon
és szeretted az erdőt, a virágot,
áldott kezéd madarat sohse bántott,
s lángoló szíved a bordád falán,
magamon érzem ezt, ősanyám.

Lásd: költő lett kési unokád
ki átlépte évezredek sorát,
a te lelked zeng az én lelkemen
s halk visszhangod csupán énekem.
Szent jószágod szívémben lüktet itt
s ha járom a szenvedés vermeit
te vagy velem, jó szellemed talán,
én áldott nomádlelkű ősanyám.

A gondolatom hozzád visszajár,
mint fészkehez a hű vándormadár,
s mikor a nap kél, messze keleten,
arra fordul serény képzeletem.
S ha szélben és viharban baktatok,
hallom benne sok féltő sóhajod,
s a porszem, mely szemembe száll talán
a te porod... és így találsz ma rám
s ezért könnyezek most, ősanyám...

Az én nemzedékem

Az én nemzedékem: esett nemzedék,
szű eszi sudarát, pondró gyökerét,
némán állja, türi élete sorát,
sorsa ostorát,
lelkét már nem füti játékos remény,
áldozatként ég el máglyákon szegény,
nem vár hajnalodást, nem vár éjszakát,
s bedeszkázza háza minden ablakát.

Gubbaszt a sötétben, úgy strázsál vakon,
megbűvölte talán egy rontó hatalom?
tegnap még oly merész, nagy tettekre
repült, énekelt, [kelt:
ma meg plebejussá züllött a derék,
s nem tudja az esztét, izma erejét,
ebek harmincadján jussa, kenyere,
s így veri Isten vad fürgetege.

De az erdők nyílnak s minden madarak
a tavasz égen zengnek, szállanak,
szomjasan issza a föld, a víz, az ág,
a nap mosolyát.
És van arany, gyémánt, márvány, érc
[ölég,
ménések és gulyák, nyájban gödölyék,
vetés a lapályon, szőlő a hegyen
s az én nemzedékem: koldus, nincstelen.

Az én nemzedékem, jaj, de odavan,
c fénylő világban is világtalan,
földtelen e földön s ha virrad, derül,
csak sötétben ül,
egéről lefujták a sok csillagot,
szívére halálos tördőfést kapott,
mosolyát ellopták, kiszurták szemét,
s orkán elsodorta háza fedelét!

Az én nemzedékem: esett nemzedék.

*) A kiváló költőnek „Vándor ma-
dár ősz szélben...” című most meg-
jelent verseskötetéből.

Braun Gyula

כשר **mészárszéke**
Andrássy-ut 58.
(Csengery utca sarok)

Állandóan elsőrendű friss
húsok legolcsóbb napi áron

Figyelmes és előzékeny
kiszolgálás!

Purimi gondolatok

Millió és millió ember nézte végig a „Nem félünk a farkastól, farkastól” című kedves színes filmet, de alig hiszem, hogy valaki is gondolt volna a tanulásra.

Kunyhót épít három kis malac. Az egyik nagyhirtelen összedobálja a nemzetiszínű illúziók szalmakunyhóját, a másik a marxizmus dogmáinak merev nádszálaiból eskábál hajlékot, míg a harmadik nehezen munkálkodva, téglát-téglára rakva épített erős, tartós házat.

A két kis léha malac már vígan táncolt a divatos slágerekre, mikor a harmadik malac felvetette a kérdést:

— Mit csináltok, ha jön a farkas?

— Hiszen nincs is farkas!... — felelt teleszájjal az egyik malac.

— Nincs is farkas! — kacagott a másik.

És a két kis malac vígan folytatta a táncot.

Egyszerre csak megjelent a farkas. Feldúlta a nemzeti asszimiláció kunyhóját és elfújta a másik tákolmányt is és a két kis malac ész nélkül rohant a harmadik malac erős házába, amely szerencsére elég nagy volt, hogy befogadhassa a menekülőket...

Bocsánatot kérek, hogy éppen ilyen tréfli állatokkal példálózdom, amikor zsidókra gondolok, de nem tehetek arról, hogy Walt Disney nem kóser libákról csinálta a filmet.

Minden hasonlat sántít. Az enyém sem kivétel. Abban mutatkozik ugyanis eltérés, hogy a menekülő malacok nem cselekedtek egészen zsidómódra. Mert igazi zsidó inkább felfalattja magát a farkastól, semhogy engedne „elveiből”

A zsidóság nagy részének az az elve, hogy tulajdonképpen nincs is a világon zsidó, csak törvényileg elismert izraelita *felekezeti* német, magyar, francia zsidó, a szabadab-

ban gondolkodó szerint pedig csak „ember” van. Ezek szerint tehát zsidó nem is volt. Rég megszűnt. Meghalt. Zsidó nincs és nem lesz.

Ezzel szemben az asszimiláció egyik fajtája elismeri ugyan hogy — sajnos — zsidó még van, de sürgősen meg kell szüntetni.

A vallási frontot a hithű zsidóság tartja megszállva. Noha ezt a frontot is meglazította a tovarohanó élet, struccpolitikát folytatnak és azt hiszik a hagyománytisztelők, hogy a liberálisizmus és demokrácia hangoztatásával ki lehet beszélni a világból a zsidókérdést.

Elavult elvek ezek!

Bizony sokkal okosabb szembenézni a meztelen tényekkel és félretéve az elmélkedéseket, ne szégyeljük elsősorban zsidó mivoltunkat és önerőnkéből megoldani létünk problémáit.

A zsidó népben túlteng a kritizáló hajlamosság. Kritizálásból azonban nem épülhet fel a zsidók országa. Hiába vár csodákat is.

A rabbi a Midrásból elbeszéli a történetet Mordechájról, aki a városon kívül kiteve találta meg a kis Esztert. Sirt a csecsemő, mert éhes volt. A Mindenható csodát művelt: Mordechájnak keblet növesztett s így megszoptathatta a csecsemőt.

— Rebbelében — kérdezte egyik hócher — miért nem tett az Örök-kevaló inkább egy zacskó aranyat, a csecsemő mellé, amiből Mordecháj dajkát fogadhatott volna?

— Amhórec vagy! — felelt a rabbi. — Minek pénzt kidobni, ha el lehet a dolgot intézni csodával is!...

A purimi víg hangulatot nem akarom elrontani keserű elmélkedésekkel. S ha el is mondok történeteket, amelyekkel már Nőé ősapánk mulattatta a bárkában hall-

gatóit, akkor csak azt bizonyítom be, hogy én is zsidó vagyok, aki tiszteli a régi hagyományokat. Elismerem tehát, hogy a purim is ünnep. Mert nekünk zsidóknak már az is ünnep, ha egyszer *véletlenül* nem vernek agyon bennünket.

Az igazi purimot azonban csak

akkor ünnepelhetjük meg, ha az egész zsidó nép végleg megszabadul a gólusz keserűségeitől és ismét úr lesz saját földjén. Hogy pedig ez az ünnep napjainkban következék be, ahhoz szükséges, hogy el ne játszuk és ne halasztgassuk megváltásunkat.

V. György angol király 1918-ban hosszabb magánkihallgatáson fogadta dr Chájim *Weizmann*t. A király élénk érdeklődéssel hallgatta a cionista vezér beszámolóját a palesztinai helyzetről. A kihallgatás a királynak közvetkező nyilatkozatával ért véget:

„A biblia szerint a zsidó nép újból vissza fog térni őshazájába. Végtelesen boldog vagyok, hogy országom ehhez segédkezet nyújt. A zsidó nép törekvését a legnagyobb érdeklődéssel és a legmesszebbmenő jóindulattal támogatom“.

„Az épülő zsidóország” címmel nagyon sikerült előadást tartott dr **Weinberger** Miklós a Cionista Szövetségben. A kiváló előadót sok tapssal honorálta a szép számban megjelent hallgatóság.

*

Az uzshorodi *hébernyelvű* elemi iskola most ünnepelte 10 éves fennállását.

*

Kedd estéit töltsé a **Nordau**-kör klub-összejöveletein. Cionista Szövetség, Andrásy-ut 67.

Mély fájdalommal jelentjük, hogy

dr. Berliner Vilmos úr

társaságunk igazgatója

1936 február 17-én elhunyt.

Intézetünk, melynél példátlan odaadással egy emberöltő óta működött és mindazok, akik intézetünkhöz tartoznak, mondhatatlanul sokat köszönnek neki! Nagy munkáját, melyben a végtelen áldozatkészség szelleme vezette, dacolva a hosszantartó nehéz betegséggel, haláláig pihenés nélkül végezte.

Elhunytával tehetségben, erőben és jószágban messze kimagasló egyéniség hagyott el bennünket. Aki ismerte, tudja, hogy mit veszítettünk és nem fogja emlékét elfeledni.

Drága halottunkat csütörtökön, február hó 20-án, déli 12 órakor temetjük a wieni Zentralfriedhofban, a IV. kapunál.

**Phönix Életbiztosító Társaság
magyarországi igazgatósága**

Zsidók mindenfelé

Jamaika

A jamaikai zsidó települések legrégebbi nyomai a XVI. századig nyulnak vissza, arra az időre, amikor még Jamaika a spanyol világbirodalomhoz tartozott és az itt élő zsidók kivétel nélkül mint marannusok voltak kénytelenek élni.

Az angolok 1655-ben elhódították a szigetet és ettől az időtől kezdve a marannusok ivadécai közül igen sokan nyíltan vallották ezután őseik hitét a szabadabb angol fennhatóság alatt.

Ezekhez a régi zsidó lakosokhoz később újabb zsidó bevándorlók csatlakoztak Angliából és Hollandiából, akik főleg a nagyobb városokban, mint *Port Royal* és *Spanish Town*-ban helyezkedtek el.

A *Spanish Town*-i ősrégi temetőben még ma is láthatók az eltemetett marannusok sírkövei, azoké az ősöké, akik annak idején a spanyol inquisitio rémségei elől menekültek erre a szigetre, melynek felvirágoztatásában igen jelentékeny és megbecsült szerepet játszottak.

Hogy valóban tisztelték és szerették őket, arra élénk fényt vet az a jelentés, melyet 1671-ben a sziget angol kormányzója küldött az angol királynak abból az alkalomból, hogy a keresztény kereskedők ki akarták zárni a zsidókat az összes kereskedelmi pozíciókból.

A jelentés így szólt: „Azon a véleményen vagyok, hogy Felsőgednek nincsenek hasznosabb alattvalói, mint a zsidók. Nagy birtokaik vannak, kitűnő összeköttetésekkel rendelkeznek és a sziget külkereskedelmének kétségen kívül legfontosabb tényezői”.

Jelenlegi számuk nem nagy, de helyzetük igen jó és a kereskedelmi életben igen fontos és jelentős szerepet töltenek be.

Kuba

Az Antillák legnagyobb és legjelentősebb szigete Kuba, mely főleg cukor termeléssel foglalkozik.

Érdekes, hogy a cukornád termesztést zsidó ember honosította meg a szigeten, névszerint *Hernado de Castaro*, aki annak idején Braziliából került ide. A több kisebb-nagyobb szigetből álló Kuba zsidó lakosságának száma nincsen pontosan megállapítva, mert a vallásról szóló statisztikákat nem ismerik arrafelé. Legfeljebb 600-ra becsülik a zsidók számát, az aránylag nagy szigeten.

A régebbi időkben az itt élő zsidók mind vagyonosak voltak, ma már alig találni köztük 10–12 jómódu embert. Legtöbbjük házaló, kiskereskedő és alkalmazott.

Vallási életük teljesen leromlott, szervezettségük nincs és „minjánt” is legfeljebb a „nagy” ünnepeken lehet nehezen összehozni.

Panama

A „világ kapuja”, így nevezte el a marannus *Nostradamus* ezt a földszorost, amelyen 1518-ban történt felfedeztetése óta laknak zsidók.

Itt is az első telepesek az inquisitio elől menekülő marannusok voltak, akik erre a távoli spanyol gyarmatra mentek és telepedtek meg.

Nagy kereskedelmi életet indítottak meg ezek a menekült zsidók és még mai napig is a legrégebbi és legnagyobb kereskedő házak zsidó kezekben vannak.

Igaz, hogy kb. 30 év óta, amióta az amerikaiaké a döntő szó ebben a fiatal köztársaságban, igen erős versenytársakat kaptak az itt élő zsidók, de azért jelentőségük ennek dacára nem csökkent.

Két jelentősebb városa van az országnak, a hasonnevű régi főváros és az egész fiatal, ujonnan épült kikötőváros: Colon. Ebben a két városban él a legtöbb zsidó. A zsidó lakosság magvát a spanyol menekültek alkotják (szefárdok), ezekhez az utóbbi időkben kevés számú lengyel és orosz bevándorlók csatlakoztak.

Vallási életéről itt is alig lehet szó. Hitközségi élet is csak éppen névleges van és ha az öregeknek még van is valami fogalma a zsidóságról, a fiatalság már teljesen asszimilálódott.

Általában a zsidókat szeretik és becsülik, a legteltesebb egyenjogúságban élnek. Éppen ez az oka annak, hogy elfelejtik lassan zsidóságukat.

Guatamala

3 féle zsidó hitközség van Guatamalában. Egy kb. 100 tagból álló német, ugyancsak kb. 100 tagból álló „keleti” zsidó (lengyelek) és egy 80 tagból álló szefárd hitközség.

Legnagyobb részük még 1900 előtt vándorolt be, mert ujabban a hatóságok igen megnehezítik a zsidók letelepedését.

Az itt élő zsidók nagy részben jómódu, tekintélyes kereskedők és a háboru előtti időkben a vezető hivatalokban is igen sok zsidó foglalt helyet. Ma azonban itt is érezhető a zsidó ellenes hangulat.

A lengyel zsidók vallásosak és szabályos zsidó életet élnek, ők a legszegényebbek, míg a gazdag német zsidók nem sokat törődnek zsidóságukkal és a lengyelekkel nem is érintkeznek társadalmilag. Legfeljebb a szefárdokkal van némi kapcsolatuk, de ezekkel is csak annyiban, amennyiben az a kereskedelmi életben szükségesnek mutatkozik. A németek igen büszkék, mert ők a legrégebbi zsidó telepések és a nagy vállalatok majdnem mind az ő kezükben vannak. (Arny).

MASARYK

E címen most hagyta el a sajtót egy díszesen kiállított könyv, amely **Masaryk**, a nemrég visszavonult elnöknek magánéletéből mond el néhány kedves epizódot.

Kis izelítő:

Egy izben szörnyen összeszabdalt arccal és nyakkal jelent meg.

„Ő, hatalmas kalifa” nevetett vendége, „üttesd le a méltatlan borbély nyakát, aki így elcsufított téged”.

Elpirult: „Ugyanis... magam beretválkoztam...”

*

Sokat olvasni nem jelent falni a könyveket, hanem jól elolvasni a néhány legjobbat. Sokat tárgyalni nem jelent sok szót vesztegetni, hanem kevés szóval hozzáférközni a dolog lényegéhez. Sokat élni nem jelent sok utánloholni, hanem lassan és hatványozottan élni.

*

Szó volt apró egyéni szokásokról, amilyen pl. Svehla volt miniszterelnöknek kedvtelése volt, hogy helyére igazított minden ferdén függő képet.

„Én meg mindég szerettem ce-

ruzát hegyezni” emlékezett vissza T. G. Masaryk.

„S most már nem hegyez?”

„Nem. Mert a ceruzákat most már megfáragva teszik az asztalomra...”

Dr Cyrus Adler, az American Jewish Committee elnöke egyik feltűnést keltő cikkének konklúzióját a következőkben foglalta össze:

„Ha a világ néma szemlélője marad annak a törekvésnek, amely a vallási kisebbségek jogainak lerombolását és megsemmisítését célozza és amely alatt ma a német zsidóság szenved, úgy az annyit jelent, hogy ez a történelmi szent küzdelem, amelyet eddig a civilizáció előbbrevitele és védelme érdekében folytatott csődbe jutott.

Harisnyáit a

Harisnyakirálytól

szerezze be!

Luderit **REISNER** Lajos

DIVATÁRUHÁZA

BRATISLAVA

LANGEGASSE 25

Ingek, keztyűk és egyéb divatcikk nagy választékban.

Purimi történet

Nem kultiváljuk az ugynevezett Bál-Sém legendákat, de ez egyszer legyen szabad az Új Ut-nak is, hogy egy ilyen legendát közöljön. Közli ezt most azért, mert sok megszivlelendő van benne.

Purim napja volt, a Bál Sémnél persze nagy társaság. De mert hívóinek kevésbé a testi trakta kellett, inkább lelki épülés céljából keresték fel a rebbét, ez csakhamar gondoskodott is ilyenről. Mesélni kezdett hívóinak, beszélvén:

— Purim napját megünneplik fent az égben is. A Legfelsőbb, dicsértessék a neve, dicsősége trónusán ül, az angyalok serege táncot lejt körülötte és úgy ő, mint a cáddikim, akik részesei a másvilági életnek, örömmel és kedvteléssel nézik.

Egyszer, egy ilyen mennybéli Purimon, Isten maga elé szólította négy főangyalát és megparáncsolta nekik:

— Szálljatok le a földre, szolgálaim és nézzétek meg, mit csinálnak az én gyermekeim, a zsidók? Hogy esznek-e, isznak-e és vigan vannak-e, arra nem vagyok kíváncsi, de ha valami különös dolgot vesztek észre, azt jelentsétek meg nekem, édes szolgálaim. Egy óra mulva megint itt legyetek és beszámoltok nekem, mit hallottatok lent a földön a zsidók közt, mit láttatok említésre méltót.

A négy angyal lerepült és pont hatvan perc mulva megint ott álltak a Legfelsőbb trónusa előtt.

És szólt az Ur: — Te kezdjed, Michóél! ... Mit láttál?

— Uram és Teremtőm — szólalt meg Michóél angyal és leborult — van ott lent egy zsidó, akiről én csak lelkesedéssel beszélhetek. Szive-lelke annyira a Tiéd, úgy szeret és imád és dicsőít Téged, mint kevés más. Hiszen tudod, én Uram és Teremtőm, hogy Eszter bőjtje estőjén és Purim napján reggel, amikor felolvassák a templomban a megillát, valahányszor a felolvasó a gyűlöletes Hámán átkos nevéhez ér, a gyerekek kereplőt forgatnak, a felnőttek meg dobantanak a lábukkal, csak hogy ne hallják annak a gyilkosnak a nevét. De még ott is, ahol nem kerepelnek a gyerekek és a felnőttek sem dübörögtetik meg a padlót, gyorsan elsiklanak Hámán neve fölött a templomban lévő vallásos zsidók.

De mit tesz az a zsidó, akiről azt mondtam, hogy szive-lelke egészen a Tiéd? Irántad való hálától eltelve, hogy Áhásveros idejében megmentetted a pusztulástól a zsidókat, valahányszor a felolvasó Hámán nevéhez ér, ő csak Te rád gondol és ahogy éppen eszébe jut, vagy azt mondja: áldassék a mi irgalmas Istenünk, vagy azt, hogy: dicsértessék a mi Oltalmazónk, vagy akár azt, hogy: jiszgádál vöjiszkáddés sömé rábho, hogy magasztaltassék és megszenteltessék a Legfelsőbb szent neve.

— Az angyalok mind várták — folytatta a Bál Sém a történetet — hogy nagy tetszésének fog kifejezést adni a Legfelsőbb, de csodálkozva látták, hogy Isten csak félreintí Michóélt és Gávriél angyalt szólítja: — Te mit láttál?

— Egy elégedetlen zsidót — felelte mély meghajlással Gávriél — de ez az elégedetlenség csak dicséretére válik. Ő tudniillik az a zsidó,

aki elégedetlen azzal, hogy Purim ünnepe napján kevésbé dicséri Izrael népe az ő Atyját, mint Chanuka ünnepe napján. Chanuka nyolc napján Hállélt mondunk a templomban, miért nem mondunk Purimkor is? — kérdezi. Áhásveros idejében talán kevesebbet tett érettünk a Legfelsőbb, mint Mátiszjáhu főpap idejében? És folyton ostromolja a hitközsége rabbiját, rendelje már el, hogy Purim napján is mondjanak Hállélt, de mert a hitközség rabbija erre illetéktelennek tartja magát, az a bizonyos zsidó, nem fennhangon ugyan, csak szemével olvasva, mondja el magában a Hállélt.

Az angyalok megint csak várták, hogy tetszését fogja nyilvánítani a Legfelsőbb, de Isten csak félreküldte Gávriél angyalt is és Ajriéltől kérdezte: — Te mit tudtál meg?

— Én is csak egy zsidóról teszek említést — számol be Ajriél angyal az utjáról — aki különösképen szeret Téged, a zsidó nép oltalmazóját és örét. Purimkor ő is vigad, mint a többi, bort iszik annyit, hogy — mint tréfásan mondják — ne tudja a különbséget: áldassék Mordecháj és átok legyen Hámánon között, de valahányszor koccint a többivel, nem a saját jóvoltára gondol, nem mondja harsányan: löchájim, éljetek, hanem Te rád gondol nagy hálával, Istenem és minden korty bornál fellelkesül és azt mondja a zoltáros Dáviddal: ze hájom ószó adónáj, nogiló vöniszmechó baj, ezt a napot az Örökkévaló szerezte nekünk, örvendjünk ennek a napnak és vigadjunk.

— Mit csináltak az angyalok? — folytatta Bál Sém a meséjét. — Megint csak várták, hogy dicsérőleg fog nyilatkozni a Legfelsőbb, de a világ Ura most is csak úgy tett, hogy félreküldte Ajriél angyalt és Ráfáélt szólította maga elé.

— Egy zsidóról — felelte Ráfáél — aki jó szívére hallgatva olyasmit tesz, amit tudtommal egyetlen más zsidó sem. Minden Purimkor bőségesen sláchmóneszt küld a szegényeknek a községben, pénzt, tüzelőfát és enni-innivalót, de valahányszor szökőév van, az első Ádár hó tizennegyedikén, vagyis Kispurimkor is küld sláchmóneszt, de éppen olyan bőségesen küld a második Ádár hó tizennegyedikén is, az igazi Purimnapja ünnepén. A második Ádár havában küldök — mondja az a bizonyos zsidó — mert kötelessége akkor minden zsidónak, hogy küldjön, de küldök az első Ádár tizennegyedikén is, mert nem akarom, hogy a szegényeim sopánkodjanak a szökőévnek miatta, esetleg zugolódjanak is, hogy miért is van? Sehol a világon — mondja — nem örülnek a szökőévnek a szegények. Keseregnek, sopánkodnak, hogy a tél egy hónappal tovább tart s hogy Purimra is, amikor remélik, hogy kapnak valamit a jobbmóduaktól, négy héttel tovább kell várni. De mert a szökőév is Istentől van — így gondolkozik a zsidó, akiről beszélek, — azt akarom, hogy ne zugolódjanak, inkább örüljenek a szökőévnek az én szegényeim és első Ádárkor is kapják, második Ádárkor is tölem a sláchmóneszt...

— Ez a negyedik, ez az igazi zsidó — szólalt meg most nagy örömmel a Legfelsőbb. — Az első három zsidó mit tett? Csak bizonyosságot tettek róla, hogy engem végtelenül szeretnek s hogy hűségesen teljesítették a parancsot: vőóhávtó esz adónáj elauhécho. De a negyedik zsidó a felebarátjait, a szegényeket szerette és ez nekem többet ér, mintha engem magasztalnak és dicsérnek. Én az Örökkévaló maradok akkor is, ha egyetlen szóval sem dicsőítenek, de mi lesz a szüköll-ödőkkel, szegényekkel, ha nem törődnek velük, vagy csak ke-

veset törődnek velük a jobbmóduak? Az a zsidó, akiről te beszélsz, Ráfáél, az kétszeresen is törődött a szegényekkel... a négy közül ő a legkedvesebb előttem...

Eddig tartott Bál Sém története... és tanultak-e abból a hívői? Igenis, tanultak, mert attól fogva, valahányszor zsidó szököév volt, Kispurim napján is gondoltak a szegényekre a községben.

Dr Weisz Arnold:

A Biblia és a Talmud szülészeti vonatkozásai

Szent könyvünkben, a Bibliában, aránylag igen sok olyan utalás található, melyek révén a bibliai kor szülészeti felfogása igen jól rekonstruálható. A bibliából tudjuk, hogy a bába intézmény már a legregébbi korokban is teljesen bevezetett dolog volt a zsidóknál, szinte azt lehetne mondani, hogy sohasem folyt le szülés bába nélkül, akinek héber neve: *mejalledesz*.

Az egyiptomi rabság idejéből két bábának nevét is közli a biblia, azokét, akiket a Fáraó magához rendelt, hogy a zsidó fiugyermekek elpusztítását célzó parancsát velük közölje. A két bába neve: *Sifra* és *Pua*. A hagyomány szerint ez a két bába nem volt más, mint Mózes anyja *Jochebed* és Mózes testvére (vagy sógornője) *Mirjám* (v. Eliséba).

E nevek egyszersmind a foglalkozás körülírását jelentik. *Sifra* (a héber sáfár = tisztogatni szóból), mivel a bába a gyermeket tisztogatja, *Pua* pedig, mivel a vajudót csak szolítgatnia kellett és a gyermek már is megszületett. (Általában az ókorban a bábáknak bizonyos varázserőt tulajdonítottak, amit a többek között Plátó tanítása is bizonyít, aki így ír: „a bábák képesek bizonyos varázsszerekkel és mondásokkal a fájásokat felkelteni, vagy akarataik szerint csillapítani”).

Hogy nemcsak két bábájuk volt az akkori zsidóknak, az abból is kitűnik, ha tekintetbe vesszük, hogy az egyiptomi rabság idején a zsidó lakosság kb. 1.000.000 lelket számlált, (csak a felnőttek száma volt 600.000) és így nem valószínű, hogy ilyen népesség mellett két bába elegendő lett volna.

Az is lehetséges, sőt nagyon valószínű, hogy ez a két bába volt a bába-céh vezetője és ezért csak kettejüket rendelte magához a Fáraó, hogy a többiekkel ők közöljék parancsát. Név nélkül még két másik bábát is említ a Biblia, egyiket aki Rachel szülésénél, a másikat, aki Támár szülésénél segédkezett.

A Misnában általában a bába neve: *chachama* = tudós asszony, mint ahogyan népiesen ma is nevezik őket. Egészen ritkán találjuk a *chajja* kifejezést. A *Gemore*-ban a *chajja* elnevezés és ennek arameus változata a *chajasza*. Kivételesen fordul elő a *moládá* kifejezés, amely a héber *mejalledesz*-nek arameus pendantja.

A bábák szerint, az egyiptomi rabság korabeli zsidó nők igen könnyen szültek, mivel erőteljesek voltak és ellentétben az egyiptomi asszonyokkal, rendszerint megszülték gyermekeiket, mielőtt még a bába megérkezett (EXOD. 1, 19). Szüléskor a vajudót szülöszekre ültették, amelynek héber neve: *masbér* és a *Gemore*-ban a szülés ki-

fejezés helyett, majdnem mindig azt találjuk: „a masbéren ülni”.

Mikor Fáraó az említett bábákat magához rendelte, így szólott hozzájuk: „*midőn szülessék segítitek a héber nőket, nézzetek a szülőszekre (obnájim-ra), ha fiu, öljétek meg, ha pedig leány, maradjon életben*”. (Exod. 1, 16).

Ennek a bibliai *obnájim* szónak az értelme nem teljesen tisztázódott, annál is inkább, mivel a Talmud korában az a szó már teljesen kiveszett az élőnyelvből. Senki sem használta és így alkalmat adott némely egyéni magyarázatra, egyes tudósok részéről. Általában elfogadták, hogy a szó, (mint ahogy fordítottuk is), szülőszeket jelent, de pl. *Rabbi Chanina* így magyarázza meg Fáraó szavait: ha a zsidó nőknél segédkeztek, akkor már az *obnájim*-on láthatjátok, hogy a születendő gyermek fiu lesz-e, vagy leány, mert ha a nő a szüléshez készülődnek, akkor fiu esetén combjaik olyan hidegek lesznek, mint a kő (*obnájim*, even = kő). *R. Chanina* továbbá azt is tudja, hogy Fáraó ezen alkalommal egy igen fontos jelre tette figyelmessé a bábákat, még pedig arra, hogy ha arccal lefelé van a gyerek, akkor fiu lesz, fordított esetben leány lesz a születendő gyermek. (Sót. 11/b). Ez a felfogás különben teljesen megegyezett az akkori tudományos állásponttal is, mert még egy XVII-ik századbeli szülészeti könyvben is ugyanezt a tudományos tételt olvashatjuk.

A Misna még egy harmadik jelentését is említi az *obnájim* szónak, amennyiben azt a *bónó* = építeni szóból származtatja, amely így azt a helyet jelentené, ahol a gyermek megépül, tehát: az anyaméhét.

A szülés levezetésénél igen fontos szerepet játszott az olaj, amit valószínűleg azért használtak, hogy a szülő utakat sikamlóssá tegyék, amely eljárás egyébként, még a közelmúltban is divatban volt. A Talmud annyira fontosnak tartja az olajat, hogy annak beszerzését, szükség esetén még szombaton is megengedhetőnek tartja.

A méhlepényt (vagy mását) szülés után eltették, hogy az újszülött gyermeknek melege legyen, azután bizonyos idő elteltével, elásták. A Talmud tiltja az elásást, keresztutakon, tiltja a fákra való felakasztását, mert ez pogány szokás. (Érdekes, hogy a méhlepénynek fákra való felakasztása, még ma is szokásban van egyes népeknél). Ha valamelyik újszülött megszületésekor nem sir azonnal (tehát nem lélegzik) akkor — *Abaje* dajkájának véleménye szerint — azonnal sirásba fog, ha a méhlepénnyel megérintjük.

Igen érdekesek a Bibliában olvasható szülési leírások is, amelyekből kétséget kizáróan látható, hogy milyen jól értették dolgukat már a bibliai hábák is.

A Bibliában egyébként öt szülési eset van leírva.

1.) *Rebekka szülése.*

A *Chumes*-ben ezt olvassuk: (I. könyv 25. fejj. 24). „*És beteltek napjai, hogy szüljön és ime ikrek a méhében.* 25.) *És kijött az első, vörös, egészben olyan, mint egy szőrös köpeny és elnevezték Ézsau-nak.* 26.) *Azután kijött testvére, kezével tartva Ézsau sarkát és elnevezték Jákóbnak. Izsák pedig 60 éves volt, midőn születtek*”. (A talmudi hagyomány szerint Rebekka ugyanekkor 23 éves volt).

Ennél az esetnél mindenekelőtt azt jegyezzük meg, hogy az iker szülés diagnosízát (amely pedig nem is mindig könnyű) már a szülés előtt felismerték és az anya is tudta, hogy ikrei lesznek.

Ézsau megszületésekor igen szőrös volt (orvosi nyelven: hypertrichosisa volt) és vörös színű. A héber *admoni* szó jelenthet szőket is, mert egészen bizonyos, hogy a szín jelzés a hajra és nem mint sokkal hiszik, a bőr színére vonatkozik. A vörös bőri csecsemő nem ritka, ellenben az általában fekete hajú zsidóktól feltűnően elütött Ézsau, az ő világos (szőke) hajszínével.

A szöveg szerint: „*kezével tartva Ézsau sarkát*” — mindenesetre szokatlan jelenség az újszülött részéről. A hagyományos értelmezés nem is szószerint veszi a dolgot, hanem átvitt értelemben, olyasformán, mint ahogyan manapság mondjuk arra, aki valakit üldöz, hogy a sarkában van

Szülészeti szempontból egészen szó szerint is értelmezhetjük a leírást, ha feltesszük azt, hogy az első gyermek normális koponya fekvésben született meg és a lábak megszületésekor azonnal előreesett a második gyermek karja, ami aztán olyan benyomást tett, mintha az első gyermek sarkát fogná.

2.) Támár szülése.

Mózes I. könyvének 38. fejj. 28. versében olvassuk: „*És volt születésekor ime ikrek a méhében.* 29.) *És volt midőn szült, kinyult az egyiknek keze, akkor a bába rákötött kezére piros fonalat mondván: ez jött ki először. S, történt, amint visszahuzta kezét, ime kijött testvére és mondta: mily rést törtél magadnak! És így nevezték őt el: Pérec.* 30.) *Azután kijött testvére, akinek kezén volt a piros fonál és így nevezték el: Zerach*”.

Az a léber szöveg, amit mi úgy fordítottunk, hogy: „*mily rést törtél magadnak*”, egy kicsit nehezen értelmezhető. A bibliai szöveg alatt lévő, hangsúlyt jelző jegyek (nigum) szerint, körülbelül így kellene a szöveget fordítani: miért tépsz (vagy szakítás)? téged (érjen) egy szakítás, azaz, az általad okozott szakításért, kívánom, hogy téged is érjen ilyen szakítás (repedés). Ezt az értelmezést követi a Midrás is, amidőn ezt a felkiáltást így magyarázza: (Berésisz Rabba 85. 14.) Tőled származhatott volna a Messiás (Pérec-Messiás, amint azt Micha 2, 13.-ban is olvassuk).

Hogy ez a felkiáltás kinek a szájából hangzott el, az anya vagy a bábáéból, az nem világlik ki, akármelyikük mondhatta. Csak az bizonyos, hogy mindenképen a gyermeknek szól.

Milyen rést, vagy szakítást kell értenünk itt?

Az orvostörténelmi munkák (amelyek mind foglalkoznak e szöveggel) általában a burokrepedést vélik alatta, ami azonban semmiképen sem lehet helyes, mert hiszen a buroknak minden szülésnél meg kell repedni, mint szükségszerű folyamatnak ha pedig így van, akkor érthetetlen az a megütközés, ami a felkiáltásban bennfoglaltatik.

Egy másik vélemény szerint gátrepedésről van szó és a felkiáltás a bábától származna. Ez a magyarázat inkább elfogadható. De lehetséges az is, hogy a héber „porácto perec” kifejezést nem szószserinti értelmében, repedésnek vagy szakításnak kell fordítani, hanem abban az értelemben, amint a szó a Bibliának egy másik helyén fordul elő. Berésisz, 30, 43-ban, ott, ahol Jákób meggazdagodását beszéli el a Biblia, ezt olvassuk: „és kiterjeszkedett a férfi igen nagyon...” stb. A héber pérec szó ilyen értelmezése mellett a fenti felkiáltást úgy is fordíthatjuk hogy: miért terpeszkedsz úgy ki?, amit a bába mondott volna, látva a gyermek nagy méreteit.

Ez a magyarázat talán azért volna plauzibilisebb, mert így a név, amely ez esetben „Terpeszkedő”-t jelentene, sokkal szimpatikusabban hangzik, mint a másik értelmezés szerinti: „Repesztő”, vagy „Szakító”. A régi időkben, amikor a nomen valóban nomen volt, talán súlyt helyeztek erre is.

Ennél a szülésnél egyébként fordítottja történik annak, ami Rebeka esetében. Itt mindjárt az elején előesik egy kar, azonban közben a másik gyermek tolakszik előre és meg is születik, míg az, amelyiknek a karján a szalag van, csak másodiknak.

Szülészeti szempontból ez lehetséges, pláne, ha hozzávesszük a Talmudnak azt a közlését, hogy Támár szülése, nem a normális időben történt, tehát koraszülött magzatokról van szó.

A Talmud arra alapítja ezt feltevését, hogy míg Rebeka szülésénél kifejezetten írva van, hogy: „napjai betelődtek a szüléshez”, addig itt csak a „szülés” idejéről van szó általánosságban.

Itt is meg kell jegyezni azt, hogy az iker terhesség jelenlétét megállapította a bába, különben nem lett volna értelme, az előesett kar megjelölésének, amely az elsőszülöttség biztosítására szolgált és amelynek megállapítására a bába volt a leghivatottabb.

3.) Rachel szülése.

Berés. 35, 16: „*És elindultak Bét Élből és volt még egy darab föld, hogy eljussanak Efrátba, akkor szült Rachel, de nehezen szült.* 17.) *És volt midőn nehezen szült, mondta neki a bába: ne félj, mert ez is fiad neked.* 18.) *És volt midőn kiment a lelke, mert meghalt, így nevezte őt el: Ber Oni, atyja pedig így nevezte őt el Benjámin.* 19.) *És meghalt Rachel és eltemették az Efrát felé való uton, Bét Lehem az”.*

Rachel első szülése a jelek szerint teljesen normális volt, míg ellenben ennél a második szülésnél, amely kb. 10 évvel követte az első, halálával fizetett.

A halál okáról nem tudunk semmi közelebbit. Orvostörténelmi munkákban elvérzéses halált gyanítanak, amit elősegített volna Rachel 40 éves kora, valamint a hosszú gyaloglás okozta kimerültség.

4.) Pinechász felesége.

I. Sámuel 4. 19: *Menye pedig Pinechász felesége várandós volt, szüléshez közel, s meghallotta a hírt az Isten ládájának elvételéről és hogy meghalt ipa és férje, ekkor legörnyedt és szült, mert dultak benne a fájdalmak.* 20.) *S mikor haldoklófélben volt, szóltak a mellette álló nők: ne félj, mert fiat szültél. De nem felelt és nem hajtotta rá szívét.* 21.) *és így nevezte a fiut I-kábod, mondoán: Elköltözött a dicsőség Izráelből Isten ládájának elvesztése miatt, meg ipa és férje miatt.*

Ebben az esetben a nagy ijedtség okozta megrendülés váltotta ki a szülési fájdalmakat, talán idő előtt is.

Josephus Flavius szerint (Antiqu.) valóban 7 hónapos kora szülésről volt szó. Hogy miért halt meg az anya, annak közvetlen okáról semmit sem tudunk.

5.) Mikhál.

II. Sám. 6. 20: *Mikhál megrójjá férjét Dávid királyt, amiért nem méltó módon viselkedett „aki mutatkozott ma szolgálóinak szolgálólányai előtt, mint mutatkozni szokott egyike a léháknak”.* 23.) *Mikhálnak, Saul leányának pedig nem volt gyermeke halála napjáig”.*

A Talmud közlése szerint (Szanh. 21/a) halála napján azonban szült gyermeket, tehát a jelek szerint gyermekágyban halt volna meg.

Szimchesz Purim!...

Délbaranyában, az Ormányság székhelyén: Siklóson születtem. Atyám vendéglős és fűszeres volt, s noha az orth. Hőgyészen látta meg a napvilágot, csak a nagyünnepeket tartotta. A rituálékat egyáltalán nem respektálta. Viszont édesanyám, aki reb Icig Reich, a magyar orthodoxia megalapítójának unokahuga volt, szigoruan ragaszkodott a zsidó tradíciókhoz és örködött, hogy zsidó szellemben nevelkedjem.

E két vallási felfogás gyakran került szembe egymással, különösen, — még ma is emlékszem azokra a perpatvarokra — ha édesanyám megtudta, hogy atyám vendéglőjében meguzsonnáztatott.

Az elemiiskolát otthon végeztem, s így édesanyámnak sikerült az ő vallásos meggyőződését lelkembe plántálni.

Pécsre kerültem a zirciek gimnáziumába.

Tágranyitott szemmel figyeltem zsidó tanulótársaimat, milyen jóízűen fogyasztják a pedellustól vásárolt sonkászsemlyét, szafaládét és miközben én szerény vajas vagy libamájzsíros kenyereimet majszoltam, azon csodálkoztam, hogy a bűnhalmazat folytán az iskola ódon falai nem dőlnek össze, sőt még csak meg sem repeznek...

Az érettségi bizonyítványokat pénteki napon adták ki.

Este bankett volt az akkor legelőkelőbb „Arany hajó” szállodában.

A vacsorán mindenki jóétvággyal ette végig a fogásokat, csak én egyedül elégedtem meg két héjában főtt lágytojással és egy adag sajttal.

Rácz Gusztó szorgalmasan huzta a mélabús nótákat, majd patogós csárdásokat.

Pcharazás közben, hangos kurjantásoktól telt meg az étterem.

A vig hangulatot fokozta még a hegyháti lánc tüzes nedűje, amely csakhamar hatalmába kerített engem is és hajnal felé érett embertársaimmal már együtt fogyasztottam a „huszár rostélyost”, reggel pedig a kolbászos korhelylevest.

Vallásos meggyőződésem léket kapott.

Az elkövetett bűnre már csak akkor eszméltem rá, amidőn mámoros fejjel a zsinagógához értem. Hálaímát akartam mondani az Örökkévalónak, hogy az érettségim sikerült.

De nem mertem a zsinagógába belépni.

Féltem.

Még aznap este hazautaztam. Egész uton hazafelé lelkiismereti furdalás marcangolt.

Édesanyám boldogan ölelt magához, de én valahogyan mindig elkerültem tekintetét.

Hetekig, este lefekvéskor és reggeli ébredéskor — ha eszembe jutott az érettségi bankett — borzadály futott rajtam keresztül. Folyton-folyvást lestem, hogy mikor sujt rám a Mindenható. Szinte alázattal vártam a megérdemelt és elkerülhetetlennek vélt büntetést...

A kéthónapi vakáció után a fővárosba kerültem. Írói és művészi pályára léptem. A nagyváros zajos fergetegében, kikerülván édesanyám hatása alól, szinte észrevétlenül százkilométeres sebességei sodort az ár a szabadgondolkodók nagy táborába...

Lassanként lekerült rólam a cidákli, ritkábban mentem a sáchriszra, mert messze volt a zsinagóga a lakásomtól, s egy-egy átvirrasztott éjszaka után, később ébredvén, már nem maradt időm az otthoni imádkozáshoz sem...

Katonáskodásom alatt a szombat szentségét már nem is tartottam nagyon fontosnak, a nagyünnepekről pedig csak a napi parancs felolvasásakor értesültem és csupán annyiban okoztak örömet, hogy nem kell „kirukkolni”...

1914. júliusban a „Fészek”-ben máriásztunk az ifjukurában meghalt Pártos Bence, a Pesti Hírlap nagytehetségű éjjeli szerkesztője, Heller Ernő, unokaöcsém és Ungár Ottó barátommal.

Az osztó „sirt és nevetett”.

Egy merd-kontrás parti zajlott le. Szegény Pártos valami hibát követett el. Ebből aztán olyan hangos csete-paté kerekedett, hogy a főpincér igyekezett bennünket lecsendesíteni. A vita azonban tovább tombolt, midőn a pincér jelentette, hogy sürgősen kéretnek a telefonhoz.

A szerkesztőségi szolga közölte, hogy azonnal menjünk a szerkesztőségbe, mert „megizentük” a háborút Szerbiának...

Izgatottan léptem ki a telefonfülkéből és kiabálva közöltem a hirt: kitört a háború!...

A közönség felugrált helyéről. A vitatkozók elcsendesedtek.

— Nos pajtasok — szóltam derűsen — én mint népfölkelő már csak itthon maradok, de ti kössétek fel a rézsarkantyut és hozzátok dicsőséget a hazára!...

Kártyapartnereim elsápadtak. A mély csendet Pártos kacagása törte meg:

— Már pedig én sem megyek a háboruba, hanem most már pontosan fogom fizetni a „Krüppelsteuert”...

A redakcióban elolvastam a mozgósítási parancsot. Arcomon megfagyott a mosoly. Az én korosztályomat is hadba szólították.

Másnap bevonultam.

1915. januárjában osztottak be egyik népfölkelői hadtápmenet-zászlóaljba.

Ezt azonban elhallgattam édesanyám előtt és azt mondtam, hogy kb. egy hónapig tartó gyakorlatra megyek, egyelőre ismeretlen helyre.

Édesnyám elemózsiát csomagolt az utra és kitörő zokogás közben átadta a tefillint és tallizomat, amelyek meg fognak védeni minden veszélytől...

— Ne félj — nyugtattam édesanyámat — meglátod, hogy pontosan egy hónap múlva egészségből visszatérek hozzád!...

Pontosan január 28-án hajnalban indult el a menetzászlóalj...

Kőrösmezőn szálltunk ki a vonatból és onnan gyalogszerrel indultunk az Erdőskárpátok felé.

A hegy csúcsán olyan hófergetegbe kerültünk, hogy a menetelés elakadt.

A zászlóalj parancsnok rözsét szedetett, tábortüzet gyújtot-

tunk és a legénység a fellobbanó lángok körül melegedett. Én pedig egy tréncocsi ponyvája alatt huzódtam meg.

Lelkemből mély sóhaj szállt egy őszasszony felé...

Másnap érkezünk rendeltetésünk helyére: Nadvornába, ahol azonnal jelentkeztem szolgálati beosztásomért a hadtáp-parancsnoknál.

Az ezredes mosollyal fogadott.

— Mi vagy civilben? — kérdezte.

— Alázatosan jelentem: író és újságíró.

— Jha, also ein Schriftstehler! — jóízűt kacagott szójátékán és kedélyesen folytatta: — Na ugyan a lövészárokból nem igen vehetem hasznodat...

És kinevezett az ottani Krankenhaltstation parancsnokává.

A Krankenhaltstation egy kis fenyvesliget közepén árván maradt vadászkastélyban volt.

Két heti működésemmel megnyertem az ezredes teljes megelégedését és bizalmát.

Kitűnő sorom volt. Bőséges élelem, pompás italok, kiváló dohánytermékek tették kellemessé ottlétemet. Talán még soha olyan jó és gondtalan életmódban nem volt részem.

Csak egy bántott.

Az orosz hadseregnek az volt a szokása, ha egy pozícióból kivertek, előtte és utána is a földszinéig lerombolt mindent olyannyira, hogy csaknem napokig tartott, míg a levélposta forgalmat helyre tudtuk állítani.

Nem küldhettem tehát hírt édesanyámnak...

Egyedüli vigaszom volt a legénység határtalan ragaszkodása, akik mindent elkövettek, hogy borus hangulatomat derűssé tegyék.

Egyik este, mert nem akartam hazavágyódásomat elárulni, megvártam, míg a legénység nyugvóra tért és a fenyvesligetbe mentem.

Egyedül akartam lenni bánatommal.

Gyönyörű holdfény világította be a hólepellet borított tájat.

Körünéztem. Az őrszemen kívül senkit se láttam.

Édesanyám képét varázsoltam magam elé. Mély sóhajok törtek fel lelkemből. Még egyszer körülnéztem, hogy ne lássa senki elérzékenyülésemet és csakhamar sűrű könnyeket fogott fel a szememre szorított zsebkendőm...

Néhány pillanat múlva valaki megérinti vállamat.

Fehér szakállu aggastyán állt velem szemben.

— Was weinste mein Brüder?...

Nagy meglepetésemben gyorsan letörültem a könnyeket.

— Ich wein nicht — feleltem szinte nyersen és bosszankodva kérdeztem, hogy miből következteti, hogy én testvére vagyok...

Az aggastyán arcán jószágos mosoly jelent meg.

— So innig und versteckt kann nür e jidis Kind weinen... Sogar lieber Brüder, was fehlt Dir?... Vielleicht kann ach helfen...

Olyan melegség áradt ki hangjából, hogy leplezetlenül feltártam lelkiállapotomat.

— Kümm zü mir!... Mir wann davenen und Dü werst Dach erleichtert fühlen...

Egyszerű nádfedeles vályogviskóhoz értünk.

Az aggastyán meggyújtott két gyertyát, rám terített egy imalepelt és bensőségteljesen imádkoztunk...

Megkönnyebbültem.

És amidőn elköszöntem, az ajtóban még megáldott az aggastyán:

— Ich war far Dir beten zü Sem-Jiszbörüch und Dü werst zü Szimches Purim dacham sein...

A naiv profécián, ha reményt is keltettek bennem, mosolyogtam...

Február vége felé egyik éjjel felriaszt álmomból a szolgám. Az ember egész testében remegett és szinte fuldokolva jelenti, hogy amilyen gyorsan csak tudok, öltözködjem, dobjak el mindent, mert jön az orosz. Menekülni kell...

Az ezredes menekülésre készen várt kocsiján, melléje ültem és néhány perc múlva már az állomáson voltunk.

Az izgalmas helyzetben szakgatottan szólt hozzám az ezredes:

— Saját érdekemben tanácsolom, maradj továbbra is velem, — gyorsan felugrott a vasuti kocsiba és az ajtóból visszaszólt: — Mellettem az életed mindig biztonságban lesz..., de ha akarod, szállj a másik vonatba és jelentkezzél az ezredednél!...

A vonat pillanatok múlva már el is indult. Én hálátelten néztem jó ezredesem után. De egyazon pillanatban édesanyámra gondoltam és felugrottam a másik vonatra, amely Magyarország felé indult...

Hosszas és keserves utazás után hajnalban érkeztem haza.

Kopogtatásomra a cseléd nyitott ajtót.

Nem akartam álmában zavarni édesanyámat és csendesesen leraktam hátizsákomat az íróasztalra.

Önkéntelenül a naptárra esett tekintetem.

Február 28!... Izr. Purim...

Az aggastyán jóslata szökkent emlékezetembe, amelyen mosolyogtam és most meghatódottan néztem az Ég felé...

Hátizsákomból kivettem a talliszt és a tefilint és évtizedek után újból lelkemből kezdtem imádkozni...

A háló ajtajában édesanyám jelent meg.

Megvárta, amíg befejezem az imádkozást.

Alénu lesabéachhoz értem. Mélyen meghajoltam és hangosan recitáltam: vaanachnu, kórim, umistachvim...

Az imádkozás befejezésekor édesanyám karjaiba rohantam.

— Szimchesz Purim, édesanyám!...

És az édesanyám szive és lelke minden melegével magához ölelte hazatért és főleg megtért fiát...

A pesti „Cobden Szövetség” vitést rendezett és az antiszemizmus problémáit tüzte ki napirendre. Az előadói tisztségre Aradi Zsolt, a jobboldali *Nemzeti Ujság* főmunkatársát és Sós Endre főszerkesztőt kérte fel. A nivós vita estén, amelyen a közéleti előkelőségein kívül, a legkiválóbb írók, művészek, publicisták és a gaz-

dasági élet reprezentánsai jelentek meg, valósággal sziporkázott a szellemi csata és amely Sós Endre lenyűgöző érvei folytán azzal végződött, hogy a *jobboldali felfogás elítélte a diákzavargásokat és az antiszemita kilengéseket*. A hallgatóság meleg óvációban részesítette az előadókat.

*

A zsidó közösségről

Salom Asch, a világhírű héber író Bécsben felolvasást tartott, amelynek keretében a zsidóság problémáival és a zsidó szolidaritás kérdésével is foglalkozott.

A mindvégig érdekes felolvasásból kis részletet adunk közre:

— Van-e zsidó közösség? — kérdezik ma minden oldalról.

Az antiszemita ezt a közösséget „zsidó összeesküvés”-nek torzítja el, melyet nemzetközi szövetségnek hirdetnek.

Ezzel szemben zsidó részen tagadják a nemzetközi zsidó közösséget.

Salom Asch viszont megállapítja, hogy a zsidó népnek van nemzetközi belső közössége. Csikágóban és New Yorkban reagálnak a legkisebb hírre, mely zsidók üldözéséről szól. Ez az önfenntartás ösztöne, mely minden zsi-

dót arra ösztönöz, hogy bárhol történik is támadás a zsidóság ellen, azt verje vissza.

A mai zsidóság nem megy soha többé vissza a gettóba és mindenütt küzdeni fog a jogáért, bárhol vonják is azt kétségbe.

A zsidó közösségi érzés ujabban azonban nemcsak szavakban, hanem tettekben is megnyilvánul.

Ilyen tett elsősorban a Palesztina-felépítés munkája. Ebben a cionisták haladtak elől, de ez minden zsidó becsületügye. Minden zsidó úgy érzi, hogy ez a munka neki és az egész zsidóságnak válik becsületére.

Salom Asch ezután kifogásolta, hogy az angolok a törvényhozó tanáccsal akadályt akarnak gördíteni a zsidó alkotó erő elé, hogy összeomoljanak mindazok a zsidó remények, melyek Palesztina ujjaépítéséhez fűződnek...

Megjelent dr. Buk Miklós: „Mit akar a cionizmus” című füzetek képekkel. Minden trafikban és könyvkereskedésben kapható. Ára 20 fillér.

*

Egyik zsidó felekezeti lapban olvasuk:

„Amint a napilapokból kiderül, a disznózsir árának mai szinten való tartására igen nagy összeget áldoz az állam. Ime, egy disznóügy, amelyre a legdühösebb antiszemita is kénytelen bevallani, hogy a zsidóságnak semmi része sincs benne”.

Ez a megállapítás nem egészen helytálló.

Legjobb tudomásunk szerint a disznózsir árát a *Pesti Magyar Kereskedelmi Bank* élelmiszerosztálya, amelynek igazgatója a *Pesti Izr. Hitközség* egyik legkimagaslóbb vezére, dirigálja.

Egyenesen érthetetlen, hogy miért foglalkozik egy zsidó felekezeti lap a disznózsir árával? ... Mennyivel üd-

vösebb volna, ha laptársunk inkább a megfizethetetlenül magas gabellával mesterségesen megdrágított libazsir árával foglalkozna!

Igaz, hogy az nem disznóügy, — de legalább is, enyhén szólva, — disznóság! ...

*

Azokat a kereskedőket, akik „a hamburgi főrabbi felügyelete alatt gyártott kóser” csomagolásban vaját árusítottak, 50 márka, vagy 10 napi elzárásra ítélte a német hatóság.

*

A varsói Pen Club ezévi nagydíját, amelyet a legértékesebb lengyel fordításra tűztek ki, a zsidó Julian Tuwín írónak ítéltek meg.

*

A II. zsidó világolimpiász fővédnökségét Lord Melchett vállalta.

Katolikus komoly intelem a horogkeresztes politika ellen

Dr Nyírsztor Zoltán, a magyar katolikus egyházi élet kimagasló egyénisége „A német nemzeti szocializmus szelleme” címen rendkívüli érdekes tanulmányt írt egyik prominens jobboldali lapban.

A figyelemre méltó cikkből a következő szemelvényt adjuk közre:

Az a hullámváz, melyet a III. Birodalom szelleme felvert, nehezen fog elnyugodni. Nemcsak azért, mert a világ jogos kíváncsisága lihegve, égő szomjával vagy önkinzó borzalommal repdesi körül állandóan, hanem azért is, mert a III. Birodalom új urai tudatosan és tervszerűen gondoskodnak arról, hogy az esetleg lanykadó kíváncsiságnak mindig új tápot adjanak. Kár volna azért a világot vádolni s mint illetéktelen beavatkozást a német belügyekbe visszautasítani! De a szellem, mely áthatja és mozgatja, Európa és a keresztény kultúra szempontjából szerencsétlen és romboló méreg, mely ellen politikán innen és túl harcbaszállani vagy legalább is európai elharapódzását megállítani — szent kötelesség!

Először is tudni kell s hogy úgy mondjam: mindörökre megjegyezni, hogy a kereszténység kikezdése, támadása s könyörtelen üldözése a német nemzeti szocialista mozgalomban lényeg. Németországban nemcsak megvadult Rosenbergek és megkötyágosodott Hauerék vannak, hanem, mint a német püspöki kar pásztorlevele olyan klasszikusan fogalmazta meg: „A keresztény hit és a katolikus Egyház ellenségeinek a száma valóban légió!”

Ez a harc szinte nem bírja ki a

hasonlatot a világtörténelem más példáival szemben.

A tény pedig ez: a német nemzeti szocializmus egész vezérkarában nem tudunk senkiről, aki a vallási konfliktusban akár a brutalizált protestantizmus, akár az üldözött katolicizmus mellé állott volna. Sőt mindegyik kivétel nélkül a legerősebb és legvadabb kirohanásokat és támadásokat engedte meg magának. Az új birodalom szellemi vezetője és hivatalosan világnézeti irányítója az a Rosenberg, aki égő gyűlölettel van eltelve a kereszténység minden formája iránt s egy elképesztően ostoba és barbár pogányságot akar tervszerűen inagurálni.

E kárhozatos tanok, törvények és törekvések lassankint már ki-

PURIM TEL-AVIVBAN

Rendkívüli MÉRSÉKELT ÁRU utazás
TRIEST-ből — PALESZTINÁ-ba

február 19-én a GERUSALEMME

február 21-én a PALESTINA

február 26-án a GALILEA

március 4-én a GERUSALEMME

a 12.000 tonnás szalongözösökkel

Oda-vissza: turista osztály P 270.—
1-ső osztály P 456.—

Prospektus kapható:

LLOYD TRIESTINO irodájában
BUDAPEST

VII. THÖKÖLY-UT 2

IV. VÁCI-UTCA 4

PALESZTINA GAZDASÁGI BIZOTTSÁGA

VI. ANDRÁSSY-UT 67

alakítják azt a furcsa erkölcsi légkört is, amelyben a III. Birodalom élni fog. Ez az etika teljességgel ellentétes a kereszténységgel. Ez az etika felmagasztalja a yers, brutális erőt és gyengének bélyegzi az alázatosságot vagy a szelidséget. A mérséklet helyére a mértéktelenség lép s a felebaráti szeretet helyett a gyűlölet zsilipjeit nyitja meg. Ebben az etikában nincs könyörület és szájalom, ami az egész keresztény civilizációt jellemezte és idáig Európa legfőbb büszkesége volt. A beteg, elesett vagy nyomorék már nem a szájalom, hanem a gyűlölet tárgya, amelyért nem áldozatot kell hozni, hanem elviselhetetlen nyűgnek érezni. Az Osservatore Romano egyik híradása szerint Berlinben már utasítás ment az orvosokhoz, hogy ne törődjenek többet az olyan betegekkel, akiknek gyógyulása nem valószínű; elég, ha enni adnak nekik!

Szinte lehetetlen a kirívó jelenségeket mind sorra venni és le-
rögzíteni. Csak annyi látszik nyil-
tan és kendőzetlenül, hogy ami
Németországban történik, az nem
valami hirtelen népharag vagy lá-
zadás kitörése, hanem a nem-
zeti szocializmus iskolákban,
könyvekben és egyesületekben
tanított és terjesztett szelleme.
Keserű, de mindenképpen jogos az
Osservatore Romano egyik össze-
gező ítélete, mely így szól:

„A kétezeréves keresztény kul-
tura ideje alatt még sohasem tör-
tént meg, hogy ilyen radikálisan
és rendszerességgel üzentek vol-
na háborút minden téren — nem
csupán vallási, hanem etikai, jo-
gi és szociális téren is — mint itt,
kivéve az orosz bolsevizmust”.

*

Vajha minden keresztény ember
magáévá tenné e tanulmányból
kiáradó emberszeretet örökérvé-
nyű és szent elvét!..

A *Pesti Izr. Hitközség* purim estét
adott, amelynek keretében a rabbik
gyönyörű drosékat, a kántorok régi
zsidó dalokat adtak elő. Az est ki-
magasló pontja volt, midőn *Stern* Sa-
mu udvari tanácsos, a hitközség elnö-
ke jazz-band kísérettel a következő
aktuális strófákat énekelte el:

*Nem vagyok én uricsaládból való,
Nem kell nekem tállisz, tfillin, csak
[autó.*

*Vagyok én már écesz géber de la kúr
Leszek én is kegyelmes, mint Vida úr!*

*

A **Baumgarten-féle** zsidó nagy
alapítványból az idén egyetlen
zsidó író sem részesült jutalom-
ban. Nem tudjuk, hogy az szándé-
kosan vagy véletlenségből tör-
tént-e, de elszomorító jelenség,
amely a mai időt karakterizálja.

*

A német propaganda miniszter
utasítására az olimpiász tartamá-
nak idejére az antiszemita felirá-
sokat **ideiglenesen** leszedette.

*

Albert Sarraut szenátor új kabinet-
jében a pénzügyi tárcát George Man-
del, a gyarmatügyi tárcát Jaques
Stern vállalta. A közmunkaügyi ál-
lamtitkárságot Pierre Maze-re bízták
Mindhárman zsidók.

*

Az egyiptomi kormány rende-
lileg utasította a kairói városi ta-
nácsot, hogy egyik utcát a nagy
vallásfilozófus után, „**Maïmoní-
des**” utcának nevezzék.

*

A müncheni rendőrhatalóság be-
vonta a zsidó lakosság utlevelét
és azokat külföldre való utazásra
érvénytelenítette.

Meghalt **Sándor Pál**, a magyar haladó zsidóság vezére. Temetésén több mint tízezer hívője adta meg a végtisztességet nagy halottjának.

Noha sohasem helyeseltük **Sándor Pál** vallási és zsidó politikáját, mégis mély szomorúsággal és bánattal szívünkben hajtjuk meg az elismerés gyászlobogóját az önzetlen és bátor politikus előtt.

*

A jeruzsálemi rádió e hónapban kezdi meg működését illetve leadásait.

*

Durham püspöke, dr. H. Hentsey, a West London Synagogue Association termében előadást tartott a német zsidókról. A nácik fajelmélete — mondotta — szörnyűség. Annyira botor, hogy képtelkedni lehetne német kortársaink intellektuális önbecsülésében. A német zsidók olyan alkotásokat hoztak létre népükért és hazájukért, melyek dicsőségére váltak a német népnek.

*

A délamerikai cionista föderáció értesítette a palesztinai egyetemet, hogy a közelmúlthban elhalt Gedalja Mózes Kutscher kb. 45.000 fontot meghaladó vagyonát egy archeológiai muzeum alapításának céljára hagyományozta.

*

Tanuljon héberül a Cionista Szövetség (Andrássy-ut 67) ingyen héber kurzusain. Jelentkezni lehet telefonon (28-4-89), vagy a kurzuson hétfőn és csütörtökön este 7 órakor!

A szerkesztő üzen:

Löwinger Szerén, Galánta. Eljegyzése alkalmából úgy a magam, mint szerkesztőségem nevében szívből gratulálok. Felette fájlalom, hogy e kellemes hírt nem közvetlenül kaptam.

Keszenbaum Miksa, a Zsidó Nemzeti Szövetség oradeai elnöke, Oradea. Fia bármicvója alkalmából sok szerencsét kívánok.

Weisz Gyula, Cluj. Fia bármicvójához őszintén gratulálok.

Révész Sándor, Ujpest. Még mindég várom b. ígéretének beváltását. Üdvözlöm.

Kávét, tea

izlés dolga!

KESZLER

kávé és teája a jó izlés fokmérője!

VI. Teréz-körút 56.

TELEFON: 22-2-08

Szerkesztésért és kiadásért felel: Márkusné Beer Erzsébet.

Előfizetési ár: Egész évre Magyarországon 12.— P. — Csehszlovákiában 80.— kc. — Jugoszláviában 160.— dinár. - Romániában 400 lei. — Intézményeknek 24. P.

Szerkesztőség: Budapest, VI., Andrássy-ut 84. **Telefon:** 21 · 1-64

Kiadóhivatal: București, N. Filipescu 57., Bratislava, Venturska 5.

SONNENFELD S. A., ORADEA

Doprava a rozšírovanie časopisu „Uj Ut” (Nová cesta) povolílo csl. min. vnútra pod cisl. 9662 1982 5. dna 15. II. 1932. — A román királyság területére való bevitelt és terjesztést a bucurești román kir. Sajtóállamtitkárság 1932. szept. 2-án kelt 6067 sz. a. eng.